

EL TRIOMF DEL DOGMA SOBRE LA RAÓ

Jeff Hecht

Permetre que el dogma polític dicte quin tipus de ciència resulta acceptable és una mala idea. Així i tot, els caps de govern sucumbeixen amb freqüència a la temptació i alguns científics opten per la via de la menor resistència. L'antiga Unió Soviètica fou paradigma d'aquesta pràctica. Ara, els conservadors republicans estan adoptant, davant la ciència mediambiental, un enfocament dogmàtic que inquieta. No contents amb el que la ciència convencional ha de dir-ne, han recorregut a enfocaments heterodoxos amb resultats acomodaticis per a la seua versió de l'economia de lliure mercat. Estan donant l'esquena a realitats desagradables, així com, en gran manera, feren els comunistes en l'època de Stalin. La seua versió políticament correcta de la "ciència" mediambiental podria fer pel medi ambient global el que la genètica soviètica féu per l'agricultura russa.

Cal recordar que el comunisme va començar obrint els braços a la ciència. Vladimir Ilyich Lenin féu causa comuna amb els científics després que els bolxevics arribaren al poder. Els comunistes fomentaren la investigació i donaren acollida a les promeses científiques de reformes que millorarien l'agricultura.

Tanmateix, pel 1929, Stalin s'impacientava amb el lent progrés de la ciència agrícola ortodoxa. Els comunistes deixaren d'escoltar els cultes professors per a atendre els heroics obrers i agricultors. Entre aquests hi havia Trofim Lysenko, qui amb una modesta educació agrícola tenia idees pròpies per a tractar les llavors de blat i augmentar la producció de les collites. Fou un polític astut i manipulador que prosperà gradualment en els cercles comunistes al temps que els seus oponents eren exiliats en els gulags.

Una de les raons per les quals Lysenko prosperà fou que va dir als comunistes allò que volien escoltar. Va proposar una visió simple de l'herència que imperava al segle XIX: que les plantes i els animals poden traspassar a la seua descendència trets adquirits. En 1809, el naturalista francès Jean Lamarck va proposar aquesta idea com el mecanisme subjacent en l'evolució. Pel 1929, quan Lysenko va adquirir rellevància, aquesta teoria havia estat eclipsada per la genètica convencional. Però l'herència de trets adquirits s'ajustava bé a la doctrina marxista de l'autoperfeccionament i finalment esdevingué dogma soviètic, oficialment en vigor fins després de la caiguda de Nikita Jruschov. Això va tenir un elevat cost en l'agricultura soviètica.

Els conservadors republicans dels EUA consideren les conclusions de la ciència mediambiental menys apropiades del que els stalinistes trobaren la genètica mendeliana. Un principi fonamental de la filosofia econòmica republicana és que la regulació governamental impideix el desenvolupament normal de l'economia i és, per tant, inherentment dolenta. Així, s'oposen a la regulació mediambiental i a la investigació en què es basa.

Els comunistes de Stalin no sentiren l'obligació d'escoltar el consens internacional dels biòlegs *burgesos* que pensaven que els animals no podien transmetre trets adquirits a la seua descendència. Creien que les seues perspectives marxistes els conduirien a una biologia més avançada. Així mateix, els republicans d'avui menyspreen el consens científic en temes mediambientals com el

de l'escalfament global o la destrucció de la capa d'ozó. Semblen convençuts que les seues teories són millors que les de la ciència "liberal" o "col·lectivista".

El que els republicans estan fent és jugar a un joc d'advocats amb la ciència. Exigeixen que les teories que ells consideren inconvenients siguin provades més enllà de tot dubte —una cosa impossible en ciència. Imaginem que insistissen a qüestionar la teoria de la gravetat si quedàs qualsevol dubte en la vuitena decimal de la constant gravitatòria. Els resultats de la ciència mediambiental no són tan exactes com això. Tanmateix, algunes de les seues conclusions són quasi àmpliament acceptades. Fa dues dècades, poca gent creia que els CFC podien destruir l'ozó estratosfèric. La teoria ja està tan acceptada que els seus creadors rebren el Nobel de Química. Però als republicans no els agrada això, perquè implica la necessitat de regular la producció industrial d'agents químics que danyen la capa d'ozó.

Després de prendre dades i madurar l'evidència durant anys, el Pannell Intergovernamental del Canvi Climàtic ha decidit que existeix l'evidència que les activitats humanes estan escalfant el planeta. D'una banda, aquesta és una possibilitat dolorosament òbvia. Està clar que els nivells de diòxid de carboni estan augmentant en la mesura en què es consumeixen combustibles fòssils i desapareixen els boscos. També està clar que el CO² és un gas d'hivernacle. Tanmateix, queden preguntes legítimes sobre l'abast de l'escalfament global. Cert nombre de cicles retroactius podria reduir —o augmentar— els efectes climàtics del CO².

Continuar investigant reduiria els dubtes sobre el canvi climàtic. Un pensaria que els escèptics racionals recolzarien aqueixes investigacions i acceptarien els resultats d'acurades anàlisis. Tanmateix, alguns republicans han proposat la congelació de la despesa pública en investigació del canvi climàtic. Així és com els comunistes de l'època de Stalin haurien tractat la genètica.

A més, els polítics han trobat uns quants litigants acèrrims del plantejament ortodox. Tot just abans de l'anunci dels premis Nobel, els líders republicans escoltaren el testimoniatge d'uns pocs escèptics de l'ozó. Els seus noms —John Doolittle, de Califòrnia, i Tom DeLay, de Texas— els fan semblar refugiats eixits d'una òpera còmica, però anaven tremendament de debò. Si poguessen trobar uns quants científics no convençuts al cent per cent que els CFC destrueixen l'ozó, estarien disposats a abandonar el Protocol de Montreal.

No es pot exigir unanimitat en ciència. Mentre que alguns de la vella guàrdia poden canviar d'opinió, altres no ho farien mai. Quan preguntaren a l'alemany Max Planck, pioner de la ciència moderna, com havia aconseguit canviar la mentalitat d'aquells que dubtaven de la nova física, ell va contestar que no ho havia aconseguit. "Moriren". El medi ambient no pot esperar tant.

Cap als anys 60, la "ciència" conformada per l'esgotada ideologia marxista s'havia convertit en un trist acudit. Els conservadors republicans estaven entre aquells que feien més fortes burles dels maníacs comunistes. Tanmateix, avui semblen molt ocupats buscant Lysenkos moderns que els conten el que ells volen escoltar.